

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Buitenlandse Zaken
Mevrouw S.A.M. Kaag
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00
fax 070-312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 14 juni 2021

betreft Europese mededeling inzake Evaluatie van het handelsbeleid

ons kenmerk 169320.01U

Geachte mevrouw Kaag,

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie inzake Evaluatie van het handelsbeleid¹ van 18 februari 2021 en het BNC-fiche² over deze mededeling dat op 2 april 2021 naar de Kamer is gestuurd. De leden van de fracties van het **CDA**, **GroenLinks**, **PvdA**, **ChristenUnie** en **Partij voor de Dieren** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen. De leden van de **SP**-fractie sluiten zich graag aan bij de vragen van de leden van de fracties van **GroenLinks** en **Partij voor de Dieren**.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie staan positief tegenover de voorstellen ten aanzien van de hervormingen voor de EU-handelsstrategie. Niet alleen in Europa, maar ook mondiaal is een *level playing field* in de handel de best mogelijke manier om alle burgers, waar dan ook, te beschermen. Is er, zo vragen de leden van de CDA-fractie, een indicatie te geven van de voordelen van een open handelsbeleid voor Nederland?

Is er al een schets te geven van de wijze waarop de nieuwe administratie in de Verenigde Staten gaat meewerken aan een herstel van de regels met betrekking tot de geschilbeslechting in WTO-verband?

Zou u kunnen aangeven wat de nieuwe handelsregels betekenen voor de op handen zijnde overeenkomsten en zou daarbij ook gemeld kunnen worden hoe de overeenkomsten die onder ratificatie zijn, zoals de *Comprehensive Economic Trade Agreement* (CETA), kunnen profiteren van de nieuwe regels?

¹ COM(2021)66, zie ook dossier E210006 op www.europapoot.nl.

² Kamerstukken I, 2020-2021, 35795, A.

datum 14 juni 2021

ons kenmerk 169320.01U

blad 2

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de GroenLinks-fractie onderschrijven de lijn van de Europese Commissie, waarmee duurzaamheid, digitale transitie en het creëren van een sociaal, rechtvaardig globaal handelsveld centraal komen te staan in het handelsbeleid. Wel zetten deze leden de kanttekening dat de uiteindelijke vooruitgang op deze gebieden afhankelijk zal zijn van hoe het EU-handelsbeleid specifiek ingevuld wordt. Hierbij is het – gezien de urgentie en het fundamentele karakter van klimaatverandering en sociale onrechtvaardigheid – volgens hen belangrijk dat de EU hoge eisen stelt en harde doelstellingen zet. Daarnaast willen de leden van de GroenLinks-fractie graag benadrukken dat, naast de verduurzaming van globale handel, ook het lokaliseren van productieketens een belangrijk onderdeel uitmaakt van een duurzame transitie. Vanuit deze denkwijze hebben deze leden enkele vragen.

Welke maatregelen gaat Nederland nemen om te zorgen dat zijn handelsbeleid in de toekomst minder schadelijk is voor de wereld als geheel, op het gebied van klimaatverandering (zoals bijvoorbeeld de enorme verantwoordelijkheid van de Nederlandse landbouwsector voor de kap van de Amazone) en ongelijkheid (onder meer door ons agressieve fiscale klimaat)?

De leden van de GroenLinks-fractie staan positief tegenover het feit dat de EU bij WTO-hervormingen uitgaat van een gemeenschappelijk doel, waarbij ontwikkeling en ecologische en sociale duurzaamheid centraal staan. Klopt het dat ook voor Nederland dit de uitgangspunten zijn, en niet vrijhandel als een op zichzelf staand doel?

In het NL-Spaanse paper over strategische autonomie³ wordt onder meer gesproken over het aanpakken van Europese kwetsbaarheden met betrekking tot 'foreign data infrastructures'. Wat wordt daarmee bedoeld? En hoe verhoudt dat zich tot de blik van de Commissie op data en internationale handel?

In het commissiedebat van 18 mei jl. in de Tweede Kamer inzake Raad Buitenlandse Zaken Handel, waarbij deze mededeling ook was betrokken, gaf u een definitie van strategische autonomie waarin het werd samengevat als 'manier waarop de EU weerbaarder kan worden zonder protectionistisch te worden', waarbij publieke belangen en de toekomst van publieke goederen geborgd worden.⁴ Kunt u nader duiden hoe deze interpretatie van strategische autonomie samenhangt met een actieve overheid, zo vragen de leden van de GroenLinks-fractie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij van de Arbeid-fractie

De leden van de PvdA-fractie zien dat op pagina 2 van het BNC-fiche en later in het fiche wordt gesproken over de 'open strategische autonomie', waarvoor het EU-handelsbeleid een ondersteunend instrument is. De regering zegt deze open strategische autonomie te steunen. Kunt u aangeven waar volgens u de grens ligt tussen het bevorderen van autonomie en protectionisme? Wat betekent strategische autonomie volgens u voor de houding van de EU ten aanzien van de farmaceutische industrie? Hoort bij die strategische autonomie ook het bevorderen van 'Europese

³ 'Spain-Netherlands Non-paper on strategic autonomy while preserving an open economy', Bijlage bij: *Kamerstukken I*, 2020-2021, 21501-02, CP.

⁴ Tweede Kamer commissiedebat inzake Raad Buitenlandse Zaken Handel op 18 mei 2021. *Kamerstukken II*, 21501-02, nr. 2353, blz. 32

datum 14 juni 2021

ons kenmerk 169320.01U

blad 3

kampioenen' in bijvoorbeeld de high-tech-sector? En hoe verhoudt zich een streven naar enkele grote Europese high-tech-bedrijven tot het wenselijke interne gelijke speelveld in de Europese Unie?

Op pagina's 5 en 6 van het BNC-fiche toont de regering zich tevreden met de versterkte EU-inzet ten behoeve van duurzame ontwikkeling en onderschrijft zij het streven van de Europese Commissie om handelsbeleid in te zetten ter ondersteuning van klimaat- en biodiversiteitsbeleid. Zij zegt kansen te zien voor het afsluiten van EU-handelsakkoorden met ambitieuze duurzaamheidsafspraken en hecht aan effectieve implementatie en naleving daarvan. De regering zegt verder dat het in samenwerking met de SER-gespreksrondes organiseert met het maatschappelijk middenveld, met als doel het leveren van additionele input vanuit het maatschappelijk middenveld bij de Commissie. Kunt u meedelen hoe het inmiddels staat met de voortgang van deze inzet? Wanneer wordt die additionele input door de regering aan de Commissie geleverd en wanneer verwacht u dat de Commissie dit heeft verwerkt in een aangescherpt notificatiemechanisme (inclusief juridisch kader) waarmee maatschappelijke organisaties klachten kunnen indienen over de naleving van de bepalingen van handelsakkoorden? Zal dat aangescherpte notificatiemechanisme, behalve voor nieuwe handelsverdragen, ook van toepassing zijn voor bestaande handelsverdragen en voor hybride handelsverdragen die nog niet zijn geratificeerd?

Op pagina 6 van het fiche lezen de leden van de PvdA-fractie dat de regering 'graag ziet' dat de Overeenkomst van Parijs in toekomstige handels- en investeringsakkoorden als essentieel element wordt opgenomen. Op pagina 10 staat dat verschillende lidstaten stellen dat de EU ervoor moet waken dat het door een veelheid aan doelstellingen in handelsakkoorden niet het vermogen verliest om deze af te sluiten. Behoort Nederland tot deze groep van lidstaten? Bent u het met de leden van de PvdA-fractie eens dat er geen EU-handelsverdragen meer mogen worden afgesloten waarin de Overeenkomst van Parijs als essentieel element ontbreekt?

Verder lezen deze leden op pagina 6 van het BNC-fiche dat de regering positief is over het principe van een koolstofheffing aan de grens. Het Commissievoorstel daarover wordt deze maand (juni 2021) gepubliceerd. Wanneer kan de Kamer een kabinetsappreciatie van dit Commissievoorstel tegemoet zien?

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

In de inleiding van de Commissiemededeling schrijft de Commissie onder andere dat de snelle opkomst van China, dat blijkt geeft van wereldwijde ambities, de mondiale economische en politieke orde fundamenteel heeft veranderd. Dat heeft onder meer gevolgen voor het gelijke speelveld voor Europese ondernemingen die wereldwijd en thuis concurreren. Heeft de EU een antwoord op de vrij agressieve handelspolitiek van China? Hoe verweert de EU zich bijvoorbeeld tegen China dat steeds meer belangen in Europese havens koopt en daarmee invloed verwerft in Europa? De leden van de ChristenUnie-fractie verzoeken uw reactie.

Tijdens de COVID-19-pandemie bleek dat de EU voor wat betreft sommige producten bijna volledig afhankelijk was van landen buiten de EU. In de evaluatie schrijft de Commissie dat "de pandemie het risico heeft blootgelegd dat wereldwijde samenwerking en het vertrouwen instorten. (...) Dit

datum 14 juni 2021

ons kenmerk 169320.01U

blad 4

heeft geleid tot vragen rond de opbouw van strategische productiecapaciteit en reserves.⁵ Hoe worden deze vragen beantwoord? Leidt het blootleggen van dit risico tot maatregelen? Welke maatregelen zijn dat? Wat is de positie van de regering op dit vlak?

Eén van de kerndoelstellingen van de Commissie op middellange termijn is 'het vergroten van de capaciteit van de EU om haar belangen na te streven en haar rechten af te dwingen, zo nodig ook op autonome wijze'.⁶ In dat verband schrijft de Commissie dat de EU, zo nodig, haar instrumentarium moet versterken tegen oneerlijke handelspraktijken of andere vijandige handelingen. De Commissie noemt een anti-dwanginstrument en mogelijkheden onderzoeken voor exportkredieten. Wat zou een anti-dwanginstrument kunnen inhouden? De leden van de fractie van de ChristenUnie lezen in het BNC-fiche dat de regering zo'n instrument met belangstelling tegemoetziet.⁷ Wat verwacht u van dit instrument?

In de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken en Handel van 20 mei 2021⁸ lezen de leden van de ChristenUnie-fractie met instemming dat de regering voornemens was tijdens het agendapunt EU-VS handelsrelaties stil te staan bij de zorgen over de mensenrechtensituatie in China in relatie tot de EU-China handelsrelatie. Begrijpen zij uw woorden goed wanneer zij concluderen dat de Commissie de ratificering van het CAI niet langer los wil zien van de mensenrechtensituatie in China? Of zijn het alleen de sancties op Europese parlementariërs die doorslaggevend waren voor de commissie om niet langer toe te werken naar ratificatie van het CAI? Graag ontvangen deze leden uw reactie.

In de Commissiemededeling wordt aangehaald dat globalisering, technologische ontwikkelingen en de opbouw van mondiale waardeketens naast efficiëntiewinsten ook een ontwrichtend effect hebben gehad, met toenemende ongelijkheid en achtergestelde gemeenschappen als gevolg.⁹ Kunt u een reflectie geven op de rol van de EU hierin? Kunt u hierbij specifiek ingaan op de verschillende handelsterreinen, van landbouw tot financiële dienstverlening, en hoe het EU-beleid hierop het globale handelsveld aan de toenemende ongelijkheid heeft bijgedragen? Bent u het met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat het huidige handelsbeleid heeft gezorgd voor zoveel nadelige effecten dat meer unilaterale en omzeiling van multilaterale instellingen wereldwijd het gevolg is? Kunt u hierop reflecteren?

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

Ruim voor de COVID-19-pandemie hebben deskundigen gewaarschuwd voor de risico's van een zoonose-pandemie en gewezen op de toenemende kans daarop als gevolg van onder meer wereldwijde agro-food netwerken en de groei van de intercontinentale handel en het intercontinentale personenverkeer.¹⁰ De leden van de Partij voor de Dieren-fractie zien dit onderwerp niet als zodanig geadresseerd in de Commissiemededeling en het BNC-fiche en vragen

⁵ COM(2021)66 NL, blz. 3.

⁶ Idem, blz. 11.

⁷ Kamerstukken I, 2020-2021, 35795, A, blz. 10.

⁸ Kamerstukken I, 2020-2021, 21501-02, CT.

⁹ COM(2021)66 NL, blz. 1.

¹⁰ Zie voor een overzicht en bronnen: <https://esb.nu/esb/20062395/waarom-eeen-voor-pandemie-gewaarschuwd-beleidsmaker-niet-voor-twee-telt>

datum 14 juni 2021

ons kenmerk 169320.01U

blad 5

om een toelichting van u. Hoe kan tegen deze achtergrond een handelsbeleid dat open en assertief is tevens duurzaam zijn?

Wel noemt het BNC-fiche dat de COVID-19-pandemie afhankelijkheden en kwetsbaarheden in mondiale waardeketens zichtbaarder heeft gemaakt. Doelt de regering hierbij op beschermingsmiddelen en vaccins? Bent u het met deze leden eens dat voorkomen beter is dan genezen, ook als het gaat om zoönose-pandemieën? Zo ja, op welke wijze draagt het voorgestelde handelsbeleid bij aan het voorkomen van zoönosen en de verspreiding daarvan?

De Commissie stelt dat bij een ongekeerde stijging van de vraag, zoals het geval was bij de mondmaskers, open handel essentieel was. Was en is dat niet 'second-best', en ware het niet beter geweest om zelf als EU en Nederland voorbereid te zijn op een pandemie? Beschouwt u dit als een les voor de toekomst? Hoe kijkt u aan tegen de rol van de EU sinds het uitbreken van de pandemie, met name wat betreft het ontbreken van gecoördineerd beleid?

In het BNC-fiche wordt benadrukt dat de EU in staat moet zijn haar eigen publieke belangen, inclusief de beschikbaarheid van essentiële goederen en diensten, te borgen.¹¹ Deze leden vragen u welke goederen en diensten u essentieel acht, en aan welke andere publieke belangen u denkt. Valt onder die laatste ook de publieke gezondheid, en zo ja, hoe denkt u die te borgen in de context van een assertief handelsbeleid?

Verder staat in het BNC-fiche dat de regering het plan van de Commissie verwelkomt om voor handelsakkoorden afspraken te maken over duurzame voedselsystemen en inzetten op ambitieuze afspraken op gebieden als dierenwelzijn, pesticiden en resistentie tegen antibiotica.¹² De leden van de Partij voor de Dieren-fractie vragen of u van mening bent dat de EU en Nederland ook zelfstandig en eenzijdig, dat wil zeggen los van handelsakkoorden, de verantwoordelijkheid hebben om op deze gebieden een bijdrage te leveren. Zo ja, hoe waardeert u tegen deze achtergrond de continuering van de promotie van zuivel en vlees met EU-geld?

Volgens de evaluatie van het EU-beleid op het gebied van agrofoodpromotie¹³ had de EU in de periode 2016-2019 een bedrag van 21 miljoen euro geormerkt voor de promotie van plantaardige producten en een bedrag van 57,6 miljoen euro voor de promotie van vlees en zuivel. Moeten Nederland en de EU volgens u gaan inzetten op de afschaffing van het bijdragen aan de promotie van vlees en zuivel gezien de geschetste ambities voor de handelsakkoorden?

De Commissie stelt dat in vele delen van de wereld een ernstig tekort is aan fatsoenlijk werk.¹⁴ Hoe kijkt u in dit kader aan tegen de arbeidsomstandigheden bij het delven van mineralen voor de energietransitie?

¹¹ Kamerstukken I, 2020-2021, 35795, A, blz. 4.

¹² Idem, blz. 6.

¹³ 'Evaluation support study of the EU agricultural promotion policy -internal and third country markets' <https://op.europa.eu/o/opportal-service/download-handler?identifier=61b15a1d-09dc-11eb-bc07-01aa75ed71a1&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>

¹⁴ COM(2021)66 NL, blz. 2.

datum 14 juni 2021

ons kenmerk 169320.01U

blad 6

De leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO) zien de beantwoording van deze vragen met belangstelling tegemoet en ontvangt deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

prof. dr. E.B. van Apeldoorn

Voorzitter van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en
Ontwikkelingssamenwerking